

אלף-בית של צפרים

מספרן של צפרי הארץ הזאת, למטותיהן ולמשפחותיהן, הוא 360, על פי קביעתו של עזריה אלון. ולמה בחר דווקא ב־24 מתוכן לצרכיו של ספר זה? על כך עונה המחבר עצמו, בהקדמה לספרו, תשובה "כמותית" אך לא עניינית: "רצינו ציפור לכל אות, היו לנו רק 24 אותיות". אין להאשים אותו על שהוסיף 2 אותיות לא"ב העברי (פ"א לא דגושה ושי"ן שמאלית) משום שבכך "הרוויח" שתי צפרים — וכל המרבה הרי זה משובח, במקרה זה. ומאחר שכל מבחר שסיבתו היחידה היא ההכרח בצמיצום יהיה בהכרח מבחר שרירותי, הרי שגם אותיות הא"ב הן הנמקה מתקבלת-על־הדעת למבחר כזה.

ההכרח לצמצם את היריעה פגע, מן־הסתם, בראש וראשונה במחבר עצמו, שהוא חובב־טבע נלהב הרוצה, יכול ויודע איך להבב את הטבע על אחרים. רשימותיו בעתונים ושיחותיו בראדיו הן דוגמה נאה לכשרון ה"מסירה" שלו, מזיגה של הסכון במלים עם גופך של עממיות, המוסיפה על הענין ואינה גורעת מן העיקר.

הפעם מכוננים דבריו לילדים, וגם כאן עומד לו כשרונו למסור את העיקר במלים מעטות וברורות ובשפה נקיה. במיוחד מצליח הוא למסור את "המיוחד" שבכל אחת מן הצפ"רים, פרט פיקנטי שאינו בא לקישוט בלבד, ושבוכותו תיחרת הצפור בזכרונו של הילד יותר מאשר בזכותם של ספרי־לימוד גדושי־ידע למיניהם. אין הספר מתימר להיות ספרי־לימוד, אך ודאי נכוון למשאלתו של כל ילד אם נאמר שראוי שיהיו ספרי־הלימוד כדוגמת ספר זה.

* עזריה אלון: אלף-בית של צפרים; צילור־מים מאת המחבר; הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשכ"א; 50 עמ'.

** חנה שילונית־סלונים: אוקלי מלך החמור־רים; ציורים: שושנה הימן; ספרית פועלים, מרחביה, 1961; 115 עמ'.

הצילומים נעשו כולם (חוץ משלושה) בטבע או בפנית־החי, בידי האמונות של המחבר, מבלי שיודקק לפחלצים. ואולי לא נגזים אם נאמר שגם הקוראים הצעירים לא יודקקו לפחלצים לאחר שיקראו בספר זה, שיש בו כדי לגרות את נטיית הלב לצאת אל השדה. מסכימים אנו בלי היסוס עם דבריו של עזריה אלון: "אחרי שתכירו את הצפרים שבספר הזה, יהיה לכם יותר קל ויותר מעניין להכיר את שאר צפרי הארץ".

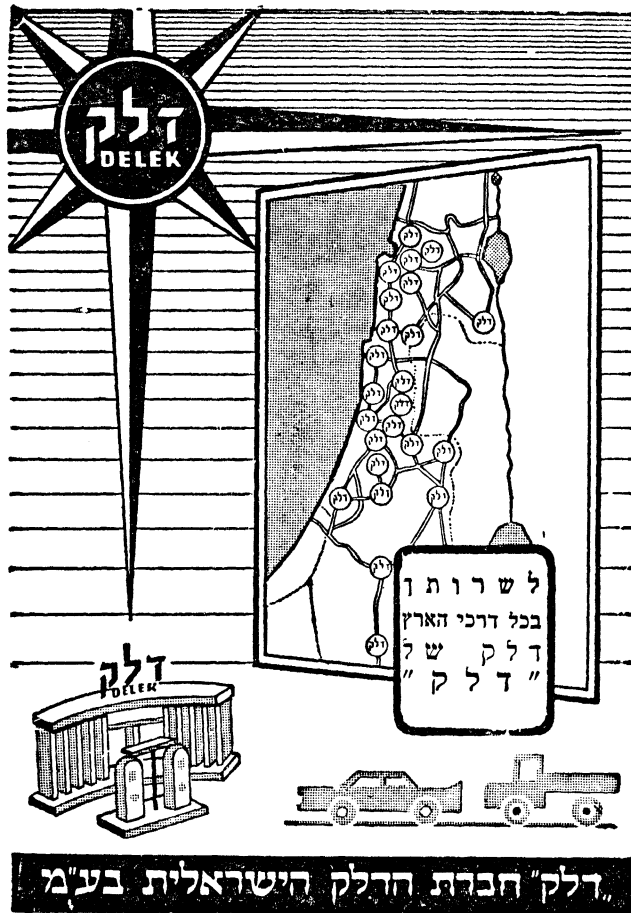
בהידור ובמתכנתו מזכיר הספר סדרה של ספרי־חיות מצולמים, מתוצרת צרפת, שעדיין לא ראינו דומה לה בטיב ובטעם, כמו גם בהתלהבותם של הילדים ממנה. ועוד מעלה אחת הראויה לציון: ספר זה אין לו כמעט מגבלות של גיל, מבחינת השפה, שהיא קלה וברורה, יוכל לקרא כל ילד בגיל הקריאה, והורים יוכלו לקרא באזני ילדיהם שעדיין לא הגיעו לגיל זה ולהינות ממנו בעצמם, אגב כך; ומבחינת עניינו והידורו לא ידחוהו גם בני־הגעורים, שלפם גם, בדרך־כלל, בספריים שנועדו לילדים.

אוקלי מלך החמורים

זהו קובץ סיפורים מחיי כפר, שבמרכזם עומדות חיות ובהמות־הבית, מסופרים כפרקי־זכרונות של ילד; סיפורים ללא יומרות שפשטותם שובת־לב, תענוג הוא להיכוח, מפעם לפעם, שאין כל צורך "להמר ציא" עלילות מסובכות כדי שהסיפור יהיה מעניין, או "להרחיק את העדות" כדי למצוא כר נרחב לדמיון. חיי ילדים במושב, אפילו במסגרת המצומצמת כביכול של משק הר־ריהם, יש בהם ענין ומתח, קונפליקטים ורגשות מכל סולם־הגונים האפשרי. צריך רק לדעת איך לספר אותם. והנה, חנה שילונית יודעת כיצד מספרים סיפור. היא מתארת את היומים ודרך התיאור שלה תואמת את דרך החיים הללו, הטבועים בחותם של פשטות ומעשיות. אין כאן התחמקות מבעיות ואין פתרונות קלים ונור־חים. הבעיות מוצגות בגילוי־לב והתשובות

באמת רמאי, וההורים אינם מתחמקים מתשובה בלתי־נעימה. אולם הילדים אינם מסתפקים בתשובה זו. לפי תפיסת הטוב־והרע שלהם אין הדבר מתקבל על הדעת, משום שידוע להם שאיש זה עצמו עזר לאלמנה אחת קשת־יום שלא על־מנת לקבל פרס. הפעם אין ההורים יכולים להסתפק בתשובה שתהיה כנה סתם; הפעם לא ההעוזה לומר את האמת היא המבחן להורים אלא הידיעה כיצד לומר דברים שעולמם המוסרי

גיתנות בגילוי־לב, עם כל החומרה המשתמעת ממנו. הילדים פונים באופן הטבעי ביותר להוריהם, שואלים שאלות ומקבלים תשובות שלא תמיד הן נעימות וודאי שאינן מוכת־בות בהשראת רגש־אחריות „חינוכי“, מן הסוג המקובל בספרות הגננות והמורים. כך, למשל, נזכר בספר שכן אחד, המציע עז למכירה, וילדי המשפחה שומעים רמזים שהיה בעיסקה מסחרית זו מעשה אונאה. הם באים לשאול את ההורים אם האיש הוא

מכתבים הם מעין גשר של נייר המקצר את המרחק בין המכתובים, ובדרך־הטבע מביא המכתב עמו משהו מן העבר השני של המרחק הזה. בדין היה אפוא להניח כי המכתב בים יביאו לגינוסר משהו מאמריקה, מהגם שאמריקה זו מסמלת לא רק מרחק גיאוגרפי אלא גם מושג, או סבך של מושגים. והנה ראה זה פלא: מסתבר שלגבי עודד בורלא המרחק שבין גייריורק לגינוסר זהה בדיוק עם המרחק שבין גינוסר לגייריורק, אילו היתה ליאורה בנייריורק ועודד היה כותב אליה מגינוסר, לא היה צריך לשנות דבר במכתבים אלה. לכל היותר היה עליו להשיט משפטים אחדים המדברים בשלג או בסנאים, שאינם שכיחים, כידוע, על גדות הכינרת, כל יתר הנושאים, הנפשות והמצבים שהמכתבים מספרים בהם אין להם, כמדומה, כל גבולות של מקום ושל זמן. כל מקום וכל שעה היפים לילדים יפים גם להם, וזו מעלתם.

בחן רב, בשפע דמיון ודימויים, בהומור חביב ולך פשטני, מספר בורלא על חיות ועופות, ורצים ורמשים. כל אחד מהם הוא טיפוס בפני עצמו, ואחדים אף מיצגים טיפוסים אנושיים שבעיותיהם והולשותיהם מוכרות היטב ועם זאת אינן גולשות לבאנאליות. וזאת בזכות הטיפול המיוחד שהמחבר מעניק לכל אחד מגיבוריו: לכל אחד מהם אופי משלו, סגנון משלו ושפה משלו. הצפרדע מדברת בחרוזים; השבלול בשפת „כתב־יד“; העכבר מזכיר לנו, משום־מה, את אורח דיבורו הפעלתני של עסקן ציבורי מן ה„ע“ ליה השלישית“; הארינמל, ששמו חנמאל בן־שלום והוא עורך־דין, מדבר כעורך־דין, ופרת־משה־רבנו מדברת כנגנת.

לא כל הפרקים עומדים על רמה אחידה, אך החלשים הם באמת מיעוט ואינם מקלקלים את השורה. הבריחות הפרטיות (או אולי המשפחתיות?) שהסופר לא מצא לנכון להשיטן כשערך את המכתבים בספר, אינן מעלות ואינן מורידות דבר לגבי הקוראים־הילדים, אך אנו, כמבוגרים, נהגינו מאד, בייחוד מאלו המרמזות על התיאטרון העברי. וכאן המקום לציין עוד תכונה אחת שהספר

ה„שחור־לבן“ של הילדים יוכל לקלטם מבלי שיתערער כתוצאה מגילוי ה„פער“ שבין תפיסתם לתפיסת המבוגרים. עניינים כאלה שזורים בפרקי הספר לא אחת, ותמיד הם מוצגים באותה מידה של ישר־לב, טעם טוב והתאפקות נבונה, והוא הדין ביחסים שבין ההורים לילדים ובין הילדים לבין עצמם. יש בספר גם אפיזודה אחת שאולי „העזה“ היא להעלות אותה כמו שהיא. ביקור של מורה של זקנה אחת, שהילדים מטיחים בפניה מתוך תמימות מה ששמעו מפי אביהם: שהיא שיכת למאה הקודמת ושהיא רומנטית ללא תקנה ובכל הזדמנות היא מדקלמת שירים סנטימנטליים (הם עושים זאת לאחר שבאמת דיקלמה באזניהם שיר שכוה). המורה נפגעת עד עמקי נשמתה, הילדים מספרים על המקרה להורים, האב יודע שהוא האשם בכל הענין, והסבך נראה ללא מוצא כמעט. גם מקרה זה מסתיים בכי־טוב, תודות לישרם וכנותם של כל הנוגעים בדבר והאמון שהם רוחשים איש לרעהו.

הספר עוסק בימים שלפני מלחמת־העצמאות, והילדים של היום ימצאו בו הרבה ענין „היסטורי“, נקי מציונות לשמה. הציורים, הנאים כשלעצמם, אינם הולמים את פשטותו הריאלית של הספר, מצד אחד, ואינם מגיימים עים לכלל „נייטראליות“ מסוגנת, מצד שני.

מכתבים לליאורה

ליאורה שבגינזור קיבלה מכתבים מן הדוד שבאמריקה. אם היתה קוראת מכתבים אלה לפני חבריה, ואם התקנאו בה חבריה שלא היה להם דוד כזה משלהם — אין אנו יודעים. אך יודעים גם יודעים אנו שהיתה להם סיבה להתקנא. מכל מקום, ענין זה מצא את תיקונו על הצד הטוב ביותר. הדוד של ליאורה קיפץ את המכתבים בספר נאה, וכך יצאו מרשות־היחיד אל רשות־הרבים. עתה, משניתן לנו להציץ בהם בזכות ולא בחסד, מצהירים אנו כי עוול היה זה לולא זיכה אותנו עודד בורלא בספר־חמד זה.